

ชื่อเรื่อง	การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหมู่บ้านช้างบ้านดากลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์
ผู้วิจัย	นางสาวเยาวภา เจริญรื่น
กรรมการควบคุม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย ลำควน รองศาสตราจารย์พิทักษ์ น้อยวังคลัง และอาจารย์วรรณศักดิ์พิจิตร บุญเสริม
ปริญญา	ศศ.ม. สาขาวิชา วัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2549

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหมู่บ้านช้างบ้านดากลาง เป็นวิธีการหนึ่งในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม มรดก สิ่งแวดล้อม และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในปัจจุบันกำลังเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาวัฒนธรรมเกี่ยวกับช้างในวิถีชีวิตชาวบ้านและศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านดากลาง โดยศึกษาจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มผู้นำการคล้องช้าง จำนวน 5 คน กลุ่มผู้นำในการทำพิธีกรรมการบวชนาคช้าง จำนวน 1 คน กลุ่มผู้นำในการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน กลุ่มผู้ร่วมหรือผู้ช่วยในการคล้องช้าง จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ร่วมหรือผู้ช่วยในการทำพิธีบวชนาคช้าง จำนวน 2 คน กลุ่มผู้ร่วมหรือผู้ช่วยในการท่องเที่ยว จำนวน 8 คน กลุ่มผู้รู้ในการคล้องช้าง จำนวน 4 คน กลุ่มผู้รู้ในการประกอบพิธีกรรมบวชนาคช้าง จำนวน 4 คน กลุ่มผู้รู้ด้านการท่องเที่ยว จำนวน 4 คน และกลุ่มผู้สังเกตการณ์ จำนวน 10 คน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ผู้รู้ชนิดไม่มีโครงสร้าง สังเกตชนิดมีส่วนร่วม และชนิดไม่มีส่วนร่วม นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ศึกษา แล้วนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการคล้องช้าง ชาวทวยบ้านดากลางจับช้างโดยใช้หม้อช้างนำช้างที่ฝึกเอาไว้ไปไล่ค่อช้างป่า จับคล้องด้วยเชือกหนังปะกำ เรียกว่า “ การโพนช้าง ” มีการถ่ายทอดวิธีการคล้องช้างให้กับรุ่นลูกหลาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการไปคล้องช้าง ชาวทวยบ้านดากลางปฏิบัติคล้องช้างตามความเชื่อเรื่องผีปะกำ ศาลปู่ดาวังทะเล โขดกลาง และข้อห้าม พิธีเกี่ยวกับช้างที่สำคัญ มี พิธีไหว้ศาลปะกำ พิธีการคล้องช้าง พิธีปีดรงควาญ และพิธีเปิดป่า การประกอบพิธีกรรมเหล่านี้ เพื่อเป็นการเคารพผีบรรพบุรุษ ผีป่าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์พอใจ และชาวทวยบ้านดากลางจะได้รับความสุขและโชคลาภ โดยไม่มีภัยอันตราย

การเลี้ยง การฝึก และการเอาประโยชน์จากช้าง ช้างเป็นตัวกำหนดรูปแบบการดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ชาวบ้านที่เลี้ยงช้างมีฐานะดี โดยถือว่าเป็นภาระสำคัญในครอบครัว มีการฝึกช้างไว้สำหรับใช้งาน และแสดงโชว์ ส่วนการฝึกช้างที่ยังใหม่ไม่เคยได้รับการฝึกอะไรมาเลย กวัญช้างมีวิธีในการฝึกช้างใหม่โดยจัดทำ "เชือก" (เสาไม้ขนาดใหญ่ 3 ต้น ผึงลงดินและทำราวไม้ 2 ชั้น) เพื่อฝึกช้าง ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการเริ่มฝึกช้างใหม่ ชาวบ้านตากกลางได้ใช้ประโยชน์จากช้าง ก็คือ การซื้อขายช้าง การแสดงช้างในศูนย์การศึกษา การขายผลิตภัณฑ์ที่ได้จากงาช้าง กระดูกช้าง และการร่วมงานประเพณีในท้องถิ่น ซึ่งเจ้าของช้างทุกคนต้องนำช้างมาร่วมงานทุกเชือก เพื่อสักการะวิญญาณของบรรพบุรุษและผีปะกำ

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองก็ประกอบในการจัดการ ดังนี้คือ บุคลากรที่ให้การสนับสนุนและปฏิบัติงาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษายานตากกลาง โดยได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน เพื่อเป็นการสนับสนุนคุณภาพชีวิตของชาวบ้านตากกลางและพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวให้บรรลุความจุดประสงค์ การดำเนินงานแบ่งเป็นฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายอนุรักษ์ ฝ่ายบริหารช้าง และฝ่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว มีหน้าที่ในการจัดจ้างควาญช้างมาทำงานประจำที่ศูนย์ศึกษา การนำช้างออกไปแสดงนอกพื้นที่ทางศูนย์ศึกษาจะคิดเงินให้เจ้าของช้าง การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านช้าง การจัดเก็บรายได้ของศูนย์ศึกษา เก็บรักษาเงินในรูปหีบห่อไว้ในกำปั้นของกองคลังองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ รวมทั้งการจัดสร้างบ้านพักให้ควาญช้าง ฝ่ายอนุรักษ์และบริหารช้าง ทำหน้าที่จัดหาอาหารช้าง การปลูกอาหารช้าง การปรับปรุงระบบจราจรเข้า-ออก การปรับปรุงภูมิทัศน์ในศูนย์ศึกษา การปรับปรุงชลประทาน และการตรวจสอบสุขภาพช้าง ฝ่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว จัดกิจกรรมงานวันเด็กแห่งชาติซึ่งจะจัดงานในเดือนมกราคมของทุกปี การจัดงานจดทะเบียนสมรสบนหลังช้างจัดในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี การจัดงานวันช้างไทยในวันที่ 13 มีนาคมของทุกปี การจัดงานวันสงกรานต์ช้าง การจัดงานประเพณีบวชนาคช้าง การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านตากกลางและศูนย์ศึกษา การปรับปรุงสถานที่แสดงช้าง การประชาสัมพันธ์ การบริการที่พักนักท่องเที่ยว การบริการอาหารเครื่องดื่มภายในศูนย์ศึกษา และการจัดทำสถิตินักท่องเที่ยว

โดยสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิธีการรวมกลุ่มของคนในชุมชน โดยใช้ประเพณีและวัฒนธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวของคนในชุมชนให้มีความรักความสามัคคี เหมือนทุกคนเป็นครอบครัวเดียวกันที่จะต้องดูแล และกลับมาอยู่ร่วมกัน ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการศึกษาประวัติศาสตร์การดำรงเผ่าพันธุ์ของชุมชนชาวกูย อีกทั้งการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนชาวกูยบ้านตากกลางให้ดำรงอยู่ต่อไป

TITLE Cultural Tourism at the Elephant's Village, Ban Ta Klang, Tambol Krapho, Amphoe Tha Tum, Changwat Surin

AUTHOR Ms. Yaowapa Charoenruen

ADVISORS Asst. Prof. Somchai Landuan, Assoc. Prof. Pitak Noivangklang and Mr. Wannasakpijit Boonserm

DEGREE M.A. **MAJOR** Cultural Science

UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2006

ABSTRACT

The cultural tourism at the Elephant's Village at Ban Ta Klang village is one of the means to promote culture, environmental heritage, and local history. At present, it is in the interest of tourists. The thesis aims to study the culture related to elephants which influence to the people's way of life at the Elephant's Village at Ban Ta Klang village, Tambol Krapho, Amphoe Tha Tum, Changwat Surin. The data is collected from related literatures and personal interview which included: five leaders in elephant harness session, one leader in elephant ordain ceremony, two leaders in tourism sector, five assistants in elephant harness session, two assistants in elephant ordain ceremony, eight assistants in tourism sector, four gurus in elephant harness session, four gurus in elephant ordain ceremony, four gurus in tourism sector, and ten co-inspectors. The data were collected by unstructured interview, participatory and non-participatory observation. Then data were analyzed according to studied issues and the findings were presented in a descriptive analysis.

The culture of elephant harness is leaded by the master of the mahout. Then the mahout brings the trained elephants to lure wild elephants to be caught into the trap by using leather rope to harness elephant. The elephant harness skill is transferred from generation to generation. In order to encourage their confidence in elephant harness ceremony, the villagers treat elephants with the belief in guardian spirit, spirit shrine, destiny, and taboo. There are various ceremonies which are related to elephants: the spirit shrine worship ceremony, the elephant harness ceremony, the evil exorcise ceremony, and the wild opening ceremony. Every ceremonies are believed to represent worship to ancestor spirit, wild spirit, and sacred things. The villagers expect for happiness and luck, without any disaster.

There are different ways to raise, train, and utilize elephants. The possession of elephant identifies the different ways of life and the wealth of certain family. It is the main responsibility of the family to train elephants for utilization and circus. A new elephant is trained by tie to the large posts, consists of three large wooden posts dug into the ground with two level racks. The elephant owners of Ta Klang village gain the following benefits from elephants: elephant trading, elephant show, ivory and bone product, and local traditional elephant festival. In this annual festival, every elephant must be brought to participate in the worship ceremony to the acceptor and guardian spirit.

The management of cultural tourism in the elephant's village consists of different sectors. The staff are divided into the supporting and operating section. The Provincial Administration Organization of Surin is the government sector responsible for the operation of the elephant study center. The establishment is to develop the quality of life of the villagers in the elephant's village. Moreover, this aims to develop the village to be the cultural tourism destination. The operation is divided into four main divisions: administrative division, preservation division, foster division, and tourism activity division. There will be elephants from each of the family to work in the elephant study center. The administrative division is responsible for income management to the elephant owners when they have the show business both internal and external. Then some income is contributed to the elephant's village fund. The money is kept in the finance department of the Provincial Administration Organization of Surin. Moreover, the administrative division also supports housing for elephant mahout. The preservation and foster division is responsible for the following duties: elephant food catering, elephant food supply, traffic way improvement, landscape development, irrigation system, and elephant health check-up. The tourism activity division is responsible for the various tourism events such as The National Children Day in January, marriage registration ceremony done on the elephant ride in February, Thai Elephant Day on March 13th, Songkran Day, and the elephant ordain ceremony. Every activities are to support the tourism in Ta Klang village and the elephant study center. The supporting responsibilities are included the improvement of elephant ground, publicity of the tourism attraction, accommodation for home stay tourists, catering in the elephant study center, and the tourists statistic presentation.

In conclusion, the results of study can be applied to study the community formation pattern. People are bounded by tradition and culture as they are the same family. They are all responsible to conduct duty and live together. In addition, the findings can be used to study the ethnography history of the Gooey people community, as well as to preserve their tradition and culture.

